

Bilincin ve hafızanın kapılarında

Etnik kurmaca ustası Marc Augé, 'Gündüz ve Gece Düşleri'ndeki her hikâyeyle bilincin ve hafızanın kapılarını zorluyor. Hatırlamanın, unutmamanın ve yaşamın birbiriyle çatışmasını, birbirini tamamlayışını anlatırken onların belli belirsiz sınırına taşıyor okuru.

DERYA ÇAKIR

Bilinc ve hafıza, insanın en büyük zenginliği ve olmazsa olmazı, fakat aynı zamanda en büyük sorunlarından biri. **Etnik kurmaca ustası Marc Augé, mesaisinin çoğunu bilince ve hafızaya ayırıyor; dolayısıyla hatırlama-unutma ikilemine ya da gerilimine, kimlik ve 'ötekilik' bunalımına, dünyasallaşma problemine, kalabalık içinde kaybolmaya ve kişi tek başınayken zihninin kalabalık oluşuna kafa yoruyor.**

Augé'nin yoğunlaştığı bir başka konu, diğerleriyle bağlantılı olarak bireyin, geçmiş ve bugün arasındaki salınımı. Haliyle insanın var oluşu ve dışındaki dünya da giriyor için içine bu durumda. Kısacası, kaleme aldığı hatırlama-unutma-kimlik eksenli metinlerde Augé, yaşama dair düşüncelerini paylaşırken hem kendi deneyimlerinden hem de kurmacadan faydalanıyor.

'Gündüz ve Gece Düşleri' de bu minvalde bir kitap: Yazar kısa anlatılarında yaşam ve ölüm, düşünce ve gerçek, unutmama ve hatırlama üzerine düşünmeye çağırıyor okura, edebiyat aracılığıyla bilincin kapısını aralıyor.

GÜNDÜZE TAŞINAN KAYGILAR

"Uzak geçmişe ulaşabilmek için yakın geçmişi unutmak gerekir" diyen Augé, 'Gündüz ve Gece Düşleri'nde de bu patikadan ilerliyor. Örneğin son günlerini yaşayan dostuyla geçirdikleri zamanları yâd eden kişinin durumu, tam da bu unutmama edimiyle ilgili. Dostunun ölümünden hemen sonra "uzak tatil anısını yeniden yaşıyormuş hissine kapılması", yakın geçmişi zihninin derinliklerine göndermesi anlamına geliyor.

Küçük yaşamlar ve büyük başarılar ikilemine dair satırlar da var anlatılarda. Dünyayı gözünde fazla büyütmesine rağmen kendisini onun bir parçası gibi hissederek mutlu olanlar bu anlatıma dahil. Geçen zamana takılıp eski arkadaş ortamlarını arayarak nostaljiyi her şeyin önüne koyanlar da cabası: Geçmiş bir gölge oyununa, dünyayı bir sahneye ve yaşamı da metinsiz bir tiyat-

roya benzetme gibi bir sonuç doğuruyor bu durum. Söz konusu oyunda pişmanlıklar, hızla geçen zaman, yakalanan ve kaçan fırsatlar masaya yatırılırken oyuncuların biri şöyle diyor: "Zaman geçiyor. Sevgi ölüyor. Sevgi yeniden doğuyor. Unutuyoruz ve yeniden anımsıyoruz. Bazı imgeler ve ezgiler zihnimizde yer ediyor, bazılarıysa siliniyor. Hep aynı şeyi ve tam karşıtını söyleyebiliyor, bir saniyelikliğine de olsa nostaljiyi, umudu ya da yeni bir şeyin doğmakta olduğu beklenti ve yanılığını yaratabiliyor-sun."

Augé'nin kitabın başlığında kullandığı gece ve gündüz, yaşamdaki ikilikleri, ruh hallerinin uç noktalarını temsil ediyor. Bu kelimeler, hem gerçekliğin farklı yüzleri hem de birer metafor. Tıpkı ölüm ve yaşam, hatırlama ve unutmama gibi...

Augé'nin yarattığı karakterler ve kurguladığı olaylar, hem bu ikilem ve gerilimlerden mustarip hem de bilinçleri açık ve zihinleri hızlı çalışıyor. Bu yüzden aynı anda çok fazla şey düşünüp tartmak zorunda hissediyorlar kendilerini. Onları bir yandan geçmiş kovalıyor, diğer yandan hepsi süratle akan yaşama ayak uydurmaya çalışıyor. Bu süreçte kimi rüyalar ve gerçekler birbirine karışıyor, görülen düşü ayrıntılarıyla anımsamak isteyenler, zihnini olabildiğince zorluyor; sessizlik, hiçlik duygusu ve var oluş kaygısı gündüze taşıyor.

'Gündüz ve Gece Düşleri'ndeki her hikâyeyle Augé, bilincin ve hafızanın kapılarını zorluyor. Hatırlamanın, unutmamanın ve yaşamın birbiriyle çatışmasını, birbirini tamamlayışını anlatırken onların belli belirsiz sınırına taşıyor okuru. Böylece hayatı kurmacayla, kurmacayı da hayatla bütünlüyor.

GÜNDÜZ VE GECE DÜŞLERİ

Marc Augé
Çeviren: Zeynep Büşra
Bölükbaşı
Yapı Kredi Yayınları, 2021
80 sayfa, 12 TL.